

Δημοσιεύουμε ένα άρθρο του Αμαντέο Μπορντίγκα. Γενικώς, ο ίδιος σπανίως υπέγραφε τα κείμενά του, στηριζόμενος σε μια προσωπική του άποψη περί «επαναστατικής ανωνυμίας». Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε με το όνομά του δέκα χρόνια ύστερα από το θάνατό του σε ένα έντυπο του «μπορντιγκιστικού» χώρου και φαίνεται ότι είναι σχεδόν σίγουρα ο συγγραφέας του.

Αν και το άρθρο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί από διάφορους εμπαιθείς ιστορικούς που εκφράζουν τις απόψεις του λεγόμενου «αριστερού αναθεωρητισμού», είναι ολοφάνερο στον αναγνώστη ότι δεν έχει την παραμικρή σχέση με τέτοιες μεθύτερες απόψεις. Απεναντίας, αποδέχεται *a priori* το Ολοκαύτωμα και επιχειρεί να δώσει εν συντομία μια μαρξιστική ερμηνεία αυτού του φρικτού γεγονότος της ιστορίας του Β' παγκοσμίου ιμπεριαλιστικού πολέμου.

Στο κείμενο ο Μπορντίγκα προσπαθεί να καταδείξει τη χρησιμοποίηση της ναζιστικής θηριωδίας ως εύχρηστο συγκινησιακό προκάλυμμα για την αποενοχοποίηση του ίδιου του καπιταλισμού, τη διαχείριση του οποίου ανέλαβε, και της αστικής δημοκρατίας, η οποία τον προήγαγε.

Στην προσπάθειά του αυτή ο Μπορντίγκα στηρίζεται στη μαρξική «υλιστική αντίληψη της ιστορίας», σύμφωνα με την οποία οι οικονομικές σχέσεις, οι μορφές με τις οποίες ένας λαός εξασφαλίζει τη δυνατότητα να προσπορίζεται τα μέσα διαβίωσής του, προσδιορίζουν τη σκέψη και τη συμπεριφορά των ανθρώπων, ιδιαίτερα μάλιστα στην αστική κοινωνία όπου οι οικονομικές σχέσεις ασκούν κυρίαρχο ρόλο στο σύνολο των κοινωνικών σχέσεων.

Ωστόσο, σε περιόδους οξείας κρίσης, όπως ο Β' παγκόσμιος πόλεμος, οι σχέσεις που επικρατούν στην αστική κοινωνία απαλλάσσονται από τα όποια ιδεολογικά και φετιχιστικά τους περιβλήματα και εμφανίζονται στην ωμή τους μορφή. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν εμφανίζονται νέα ιδεολογήματα για να δικαιολογήσουν τις καινούργιες συνθήκες, αλλά αυτά χρησιμοποιούνται πλέον για να μυστικοποιήσουν τη γυμνή σύγκρουση συμφερόντων που λαμβάνει απροκάλυπτα βίαιες μορφές σε μαζική κλίμακα. Δεν πρόκειται για την ιδεολογική ενσωμάτωση στη ρουτίνα της «ειρηνικής» ή «ομαλής» ζωής αλλά για την αλληλοεξόντωση εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων. Ο πόλεμος γίνεται η συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα, βίαια μέσα, σε έναν αγώνα ζωής και θανάτου για την αναπαραγωγή του καπιταλισμού.

Θα θέλαμε να σημειώσουμε δύο στοιχεία.

Πρώτον, ο αντισημιτισμός δεν ήταν εφεύρημα των ναζί. Υπήρχε ήδη από τη φεουδαλική εποχή κατά την

οποία όσοι Εβραίοι καταγίνονταν με εμπορικές και τοκογλυφικές δραστηριότητες ως δανειστές κρατών στοχοποιούνταν κατά καιρούς ως αποδιοπομπαίοι τράγοι. Έτσι, ο αντισημιτισμός πέρασε στη λαϊκή συνείδηση διαφόρων χωρών. Οι ναζί δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να τον αναθερμάνουν για τους δικούς τους σκοπούς.

Δεύτερον, ούτε η γενοκτονία αποτελεί επίσης ναζιστικό εφεύρημα. Είχε ήδη εγκαινιαστεί από την αυγή του εμπορευματικού καπιταλισμού με τη συνειδητή εξόντωση εκατομμυρίων αυτοχθόνων Αμερικανών στον Νέο Κόσμο υπό συνθήκες που ελάχιστα είχαν να ζηλέψουν από τα ναζιστικά στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας. Αυτή η γενοκτονία, ειδικά από τους πολιτισμένους χριστιανούς αγγλοσάξωνες, καλύφθηκε με την αίγλη της αμερικάνικης διακήρυξης της ανεξαρτησίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Σε κάθε περίπτωση ο καπιταλισμός ως κοινωνικό σύστημα είναι συνυφασμένος σε όλες τις εκφάνσεις του με τη βαρβαρότητα από τα πρώτα του βήματα. Δεν χρειάζεται να πούμε πολλά πράγματα για το σήμερα, σε μια εποχή που η συσσώρευση μέσω μαζικής καταστροφής μπορεί να αφανίσει κάθε ζωή πάνω στον πλανήτη.

Ασφαλώς, όποιος καταδεικνύει τέτοια πράγματα κινδυνεύει να κατηγορηθεί για οπαδός του «αναθεωρητισμού» ή ως φίλα προσκείμενος στον ναζισμό. Κατά τη γνώμη μας το άρθρο του Μπορντίγκα είναι ένα γενικά ικανοποιητικό συνοπτικό κείμενο για το εν λόγω ζήτημα. Ο κυνισμός με τον οποίο εκφράζεται δεν είναι παρά ο κυνισμός του ίδιου του καπιταλισμού σε όλες του τις εκφάνσεις.

Το μόνο πράγμα που μπορούμε να καταλογίσουμε στον Μπορντίγκα είναι η τάση του προς τον «αντικειμενισμό», η οποία εξαλείφει το υποκειμενικό στοιχείο από την ιστορία. Έτσι, η έκφραση του τύπου «ο καπιταλισμός σκότωσε τους Εβραίους» μπορεί να θεωρηθεί σωστή μονάχα σε μια υψηλά αφαιρετική κλίμακα. Υπάρχει πάντα το στοιχείο του συγκεκριμένου και του υποκειμενικού, και αυτό είναι απαραίτητο σε μια ολοκληρωμένη μαρξιστική ανάλυση. Θα προτιμούσαμε τη διατύπωση ότι οι ναζί εξόντωσαν τους Εβραίους ως συγκεκριμένη πολιτική έκφραση των ιδιαίτερων αναγκών του γερμανικού καπιταλισμού στην ειδική φάση που διένυε με βάση τις ιδιόμορφες φυλετικές τους απόψεις. Όπως είπε και ο Μαρξ, οι άνθρωποι κάνουν την ιστορία τους, και κάθε εποχή πρέπει να κατανοηθεί όχι μόνο με βάση γενικά σωστές φόρμουλες αλλά και υπό το πρίσμα των ιδιαιτεροτήτων τους.